

בדיקת צמחים קווי עזבניות לסיכום נזק (crown and root rot) הארגון הניסיוני 'צוהרי' דין אגרי - 1998

עדי בית דין, נ. קיזר, ח. רבינוביץ, פרידה גפן, י. קטן
האוניברסיטה העברית
הפקולטה למדעי החקלאות, המזון ואיכות הסביבה, רחובות

מחלת ריקבון הכתר והשורשים (crown and root rot), פוגעת בשורש ובצוואר השורש של צמחי עגבניה, וגורמת לנבילה עד להתייבשות מוחלטת של צמחים רגישים. בארץ נמצא שבאזור כיכר סדום, הקרקע מאולחת במיוחד באופן טבעי בגורם המחלה. השיטה המקובלת כיום להדברת המחלה בערבה היא חיטוי הקרקע במתיל ברומיד בשיטת הפסים. יעילות שיטת חיטוי זו אינה מלאה. יתר על כן, עלינו להכין חלופות למתיל ברומיד אשר עומד לצאת מהשימוש. לפיכך, טיפוח זני עגבניות עמידים למחלה הנו חלופה טובה למתיל ברומיד, ויש לכך יתרונות מיוחדים עבור החקלאי.

בעונת הגידול סתיו-חורף 1998, ערכנו בדיקות לעמידות של קווי עגבניות מתוכניות טיפוח לעמידות למחלה זו. נבדקו 35 קווי עגבניות (מכלואים והורים), ובנוסף קווי ביקורות של זנים עמידים ורגישים למחלה זו. הבדיקה נערכה בחלקה מאולחת אשר לא עברה חיטוי לפני השתילה. השתילה נעשתה ב-16.9.98. כל קו נשתל ב-3 חזרות, 15 צמחים בכל חזרה. למעט נפילות לא מוסברות מיד בתחילת הגידול, שהופיעו באופן אקראי בחלק מהחלקות, גידול הצמח היה תקין.

בבדיקה ראשונה, כארבעה חודשים מהשתילה, רמת הנגיעות היתה 86% בקווי הביקורת הרגישים, ואילו בקווי העמידים נצפתה עמידות מוחלטת. בבדיקה סופית - חמישה חודשים מהשתילה, הגיעה רמת הנגיעות בקווי הרגישים ל-95%, ובקווי העמידים ל-5% בלבד. יש לציין במיוחד את הזן 304 שיש לו עמידות גבוהה והיא טופח עבור הערבה. במקביל, ערכנו בדיקה של אותם קוים במעבדה. מתוצאות הבדיקה עולה התאמה יפה בין הבדיקות, למעט חריגות בודדות. המתאם המחושב בין בדיקה בשטח ובדיקה במעבדה הוא מובהק וחיובי, וערך מקדם הקורלציה הוא 0.82.

תוצאות הניסויים הן משנה זו והן משנים קודמות, מראות שיש לנו קווי עגבניות בעלי פוטנציאל גבוה, אשר גילו עמידות גבוהה למחלה בקרקעות ככר סדום, שהן מאולחות בפתוגן זה ברמה גבוהה.